MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro. LXX.

Dnia 31. Sierpnia

KONTYNUACYA

O dobrym porządku Towarzystwa a wszczegulności o Rozrywkach.

- - - Ne quid nimis.

DZieie wszystkich czasow dowodzą nam, że ta była zawsze chwalebna maxyma dobrych Rzą-

dow, tak w Jedynowładnym Pańſtwie, iako y w Rzeczachpoſpolitych, aby utrzymywać lud w weſołości uczciwey. Wiemy iakie wydatki czynili w tey mierze dawni Grecy y Rzymianie, aż do zbytku prawie, y że wielu Xiążąt y innych Narodow do tego ich pobudzali ſkutecznie. Xiążęta Azyatyccy, ktorzy ani chcą ſię zabawić publicznie, ani pozwolić takiego bawienia ſię drugim, nie wiedzą naylepſzego ſpoſobu ziednania ſobie miłości ſwoich poddanych.

Pewna ieſt, że należy pierwey przyzwyczaić lud do miłości pracy, aby zabawiał ſię rozmaitemi ſztukami y wſzelkiego gatunku robotą, ktora z nich pochodzi, a był nieprzyiacielem leniſtwa: ale z drugiey ſtrony potrzeba nie tylko pozwolić, ale pokazać nawet radość z widzenia naſtępuiącey weſołości

po

po trudach, y że lud zażywa trochy odpoczynku po swoich pracach. Dusza y ciało potrzebuią na przemiane ćwiczenia, odpoczynku y wesołości, dla utrzymania y zachowania zdrowia; o czym prawdziwi lekarze dobrze wiedzą. To tylko trzeba, ażeby rozrywki były uczciwe y nie częste, y nie odrywały ludu od pracy.

Znayduią się osoby ktore nie myślą iak tylko o rozrywce, y przechodzą z iedney na druga uciechę, rozumieiąc że są stworzone iedynie na to, aby codziennie były w rozrywkach y radości, zażywaią nawet części nocy do tego. Ten sposob Epikureyski życia bardzo wszedł w zwyczay w wielu kraiach, bez pomyślenia o tym, że nic nie masz nad to sposobnieyszego do u-

czynienia ludzi zniewieściałemi, y do zepſucia dobrych obyczaiow. Rozrywka ktora ieſt tylko przydatkiem, ſtała ſię u nich pryncypalną, albo lepiey mowiąc iedyną zabawą. Zdaie ſię im, że ſtoią na cierniu kiedy pułgodziny zoſtaią bez rozmowy, bez gry, lub innego gatunku roſkoſzy. Dla tego widzieć można tych ludzi bezczynnych biegaiących tu y owdzie dla rozerwania ſiebie y drugich. Naywiękſza nauka takowych ieſt ludzi znaydować bez przeſtanku nowe zabawki. Jeżeli kto chce ich rozmieſzyć, dosyć ieſt przeczytać im wyobrażenie, ktore czyni Salomon mocney czyli rozumney białogłowy, a zobaczy iak będą z tego żartować. Same tylko oſoby, ktore przez doyrzałość wieku ſwoiego ſtały ſię rozſądne, mogą

w tym

w tym razie dać zbawienne rady młodzieży, nie maiącey doświadczenia, y ktora głowę sobie nabić czymkolwiek może. Nadewszystko Oycowie y matki powinni swoie dzieci nauczać, że rozrywki są iedynie dla zachowania zdrowia.

Niech mi się tu godzi bydź chwalącą wiekow przeszłych, nie mowię zaś o tych ktore poprzedziły Panowanie Jagełły, bo nie są podobne względem dobrych obyczaiow do owych, co po nich nastąpiły. Chcę mowić że chociasz wiek teraźnieyszy przenosi go wiele w korzyściach nad wszystkie inne, pewna rzecz iednak, że, niżeli wielu Cudzoziemcow namnożyło się w Polszcze, rozrywki nie tak powszechne bywały. Szlachta rostropnie cały dzień

łożyła

łożyła na rozporządzenie ſpraw ſwoich, Damy rozumne zażywały go na goſpodarſtwo domowe y ſwoie roboty, zoſtawuiąc ſobie do rozrywki kilka godzin wieczornych; gra nie była w zwyczaiu jak tylko dla zabawki, ale nie wyproznienia worka. Przybyli Cudzoziemcy wielcy miſtrzowie w ſztuce użycia zabawnego czaſu, y w niektorych mieyſcach dobrych zrobili U-czniow. U naſzych dawnych Polakow ſłowo *Rekreacya* znaczyło rozerwać umyſł przez czas wymiarkowany od zabaw y pilnego uczenia, oraz odpocząć Ciału po trudach. Nikt nie broni ludziom światowym, a nawet y tym ktorzy świat porzucili, rozrywać ſię y weſelić, byle tylko nie wyſtępowali z obrębow roſtropności y umiarko-

wania

wania. Ale to ieſt trudno przekonać ſię w tym, aby ci ktorzy tchną ſamą radością y roſkoſzą nie mieli mieć zepſutych obyczaiow, tym nie pewniey aby niemieli prowadzić życie prawdziwie Obywatelſkie, chociażby we wſzyſtkim zażywali zabawek uczciwych. Bo kożdy w ſpołeczności żyiący obowiązany ieſt pracować według przymiotow y ſtanu ſwego na pożytek tegoż Towarzyſtwa, ale kto nic nie czyni, iak tylko rozrywki patrzy, ten przeciwko dobru publicznemu grzeſzy.

Reſzta w naſtępuiącym Monitorze.

W WARSZAWIE
w Drukarni Mitzlerowſkiey
Za pozwoleniem Starſzych.